

Voorwoord bij de derde uitgave

Deze uitgave is een coproductie van netwerk SENS-EO; SAM, steunpunt Mens en Samenleving en EQUALITY//ResearchCollective van de HoGent.

Het is de derde uitgave van de Schaal voor Emotionele Ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking - Revised². Een instrument voor assessment (SEO-R²). We zijn blij dat er een heruitgave van de SEO-R² is, ruim tien jaar na het verschijnen van de eerste versie van het instrument. Tegelijk is het met een zwaar gemoed omdat het de eerste uitgave is sinds Anton Došen overleden is (op 3 januari 2023) en hij dus niet meer kan meeschrijven aan het voorwoord. Hij blijft natuurlijk voor ieder van ons eeuwig auteur van dit instrument. De royalty's van dit boek gaan integraal naar de Stichting prof. Anton Došen (www.antondosen-foundation.eu).

Een heruitgave betekent dat de emotionele ontwikkeling in de hulpverlening aan mensen met een verstandelijke beperking de aandacht krijgt die het verdient. Niet alleen in het Nederlandse taalgebied, maar ook veel ruimer. Zo wordt er op dit ogenblik gewerkt aan Franse, Kroatische en Finse versies. Deze derde uitgave is enkel vormelijk aangepast: er zijn geen aanpassingen aangebracht aan de inhoud of structuur van de schaal.

Groeiende interesse van hulpverleners voor de emotionele ontwikkeling en de nood aan adequate kennis en professionele vaardigheden in de toepassing van de schalen, vragen om een nog beter gestructureerd aanbod van scholing en certificering. Zo worden op dit ogenblik in België (bij SENS-EO) en Nederland (bij RINO) gecertificeerde trainingen georganiseerd voor beoordelaars van de SEO-R² en van de SEO-V.

We raden deze trainingen ten volle aan omdat ze waarborgen bieden voor wetenschappelijkheid en kwaliteit van het assessment.

Filip Morisse, mede-auteur en Els Ronsse, voorzitter SENS-EO
Januari 2024

Coproductie

Deze uitgave is een coproductie van netwerk SENS-EO, SAM, steunpunt Mens en Samenleving en EQUALITY//ResearchCollective van de HoGent.

Het **netwerk Emotionele Ontwikkeling** (SENS-EO) deed de schaal en het SEO-denkkader ingang vinden bij sociale professionals in Vlaanderen. **SAM en HoGent coördineren dit netwerk**. Experts en professionals uit een waaier aan sectoren zetten er mee hun schouders onder.

SAM, steunpunt Mens en Samenleving is er voor al wie maatschappelijk kwetsbare mensen ondersteunt.

Het werk van sociale professionals, hun organisaties en vrijwilligers is complex. De uitdagingen zijn niet min: blijven met nieuwe inzichten en werkwijzen, uitwisselen met andere sectoren, overzicht houden van het complexe 'welzijnslandschap' zodat die burgers de ondersteuning kunnen bieden die ze verdienen.

SAM heeft als missie om deze sociale professionals, hun organisaties én het beleid te versterken en coördineert en stimuleert daarvoor onder meer de ontwikkeling, bundeling en verspreiding van expertise. Dat doet SAM onder meer door de ondersteuning van het SEO-netwerk en de verdere ontwikkeling en verspreiding van het SEO-kader.

SAM is erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid – Departement Zorg.
www.samvzw.be en info@samvzw.be

EQUALITY//ResearchCollective is een multidisciplinair onderzoekscentrum verbonden aan Hogeschool Gent. Mensenrechten en kwaliteit van leven zijn de centrale referentiekaders om een antwoord te bieden op de maatschappelijke uitdaging om sociale ongelijkheid en structurele processen van sociale uitsluiting tegen te gaan. Onderzoek gebeurt binnen zes onderzoekslijnen: 1) overkoepelende lijn rond kwaliteit van leven en mensenrechten; 2) diversiteit; 3) toegankelijkheid van basisvoorzieningen; 4) gemeenschapsgerichte ondersteuning; 5) kruispunt welzijn – onderwijs; 6) co-onderzoek en ervaringskennis.

Het thema emotionele ontwikkeling in relatie tot het *Quality of Life*-gedachtegoed wordt wetenschappelijk doorontwikkeld via praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. In samenwerking met experts wordt ingezet op training en dienstverlening.

www.hogent.be/onderzoekscentra/equality-research-collective
equality@hogent.be

Inleiding

Deze handleiding is bedoeld als hulpmiddel voor professionals om de SEO-R², de Schaal voor Emotionele Ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking – Revised², correct af te nemen. Zij omvat de volgende hoofdstukken:

1. Schaalontwikkeling
2. Doelgroep
3. Gebruik van de schaal
4. Opbouw van de schaal
5. Richtlijnen voor afname
6. Psychometrische kenmerken

De ‘Schaal voor Emotionele Ontwikkeling – Revised²’ is een instrument waarmee men zicht krijgt op de emotionele ontwikkeling van personen met een verstandelijke beperking, en bij uitbreiding ook andere kwetsbare doelgroepen. Omdat een integratieve benadering noodzakelijk is, is het niet ongepast om in deze inleiding mee te geven dat een persoon ook een biologische, cognitieve, sociale, culturele, verbale,... ontwikkeling kent. Ook de ‘levenservaring’ van een persoon heeft een grote impact op het integratief beeld dat geschetst kan worden. De inschaling met de SEO-R² heeft tot doel zicht te krijgen op de emotionele ontwikkeling, en met name de emotionele behoeften hierbij die mensen motiveren om gedragingen te stellen. Op basis van deze informatie kunnen handvatten geformuleerd worden om te komen tot een goede afstemming (ondersteuning), waarbij rekening gehouden wordt met de basale emotionele noden.

Aan de hand van een semigestructureerd interview heeft de beoordelaar een gesprek met mensen uit het natuurlijk of professioneel netwerk die een heel goed zicht hebben op de persoon waarover de inschaling gaat. Het interview is onderverdeeld in dertien domeinen die elk een specifiek deel van de emotionele ontwikkeling beschrijven en bevragen. Dit is een belangrijk aspect in de beeldvorming, diagnostiek en ondersteuning van personen met een verstandelijke beperking.

In deze schaal wordt uitgegaan van de normale ontwikkeling, zoals die in de grote ontwikkelingstheorieën wordt beschreven en die, volgens de meeste auteurs, in fasen verloopt (zie Došen, 2014, p.58). De ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking verloopt doorgaans trager en stagneert

naargelang de ernst van de beperking op een niveau tussen 0 en 12 jaar. De normale ontwikkeling loopt uiteraard verder. Mensen ontwikkelen hun hele leven. Door de psychologische en fysiologische evolutie kan men het hele leven indelen in een aantal fasen van de geboorte tot de ouderdom. Voor het onderzoek en de diagnostiek bij mensen met een verstandelijke beperking wordt de schaal uitgewerkt tot een ontwikkelingsleeftijd van 12 jaar. Bij 'normale' kinderen verloopt de emotionele ontwikkeling meestal parallel met de cognitieve en de sociale ontwikkeling. Bij kinderen met ontwikkelingsstoornissen verschilt vaak het tempo tussen deze psychosociale aspecten (Došen 2005, Sappok e.a. 2013).

Omdat er veel vraag was naar emotionele ontwikkeling bij mensen die zwakbegaafd zijn, sociaal minder goed ontwikkelen of tot kwetsbare doelgroepen behoren, werd er verder binnen de emotionele ontwikkeling gepoogd om ook deze hogere fasen te betrekken. Deze fasen werden vooral uitgewerkt in de SEO-V.